

Merikarvialaisen ammattikalastuksen arvonnousu sata vuotta sitten

Juhani Mellanoura

Nousun edellytykset

- *Ajoverkkopyynnin* maamme oloissa *varhainen käyttöönotto* (1860-luvun lopulla)
- Sahateollisuuden, laivanrakennuksen ja ulkomaankauppasatamien synty-> *työläisyhteisön synty meren ääreen*-> apuväkeä saatavilla-> uusia kalastajia
- Pyyntivedet valtion yleisvesillä: vapaat kalastusoikeudet, *myös vesialueita omistamattomilla kalastusmahdollisuus*
- Sahateollisuus vahvisti silakankalastusta *tukevaa kala-astiateollisuutta*

Laivurit veivät silakkaa Venäjälle

- Kesällä 1892 Merikarvialta vietiin suolasilakkaa Venäjälle 50 000 markan arvosta.
- Koska suolasilakan keskihinta oli tuolloin 2p/kg ja Venäjällä jonkin verran tätä korkeampi, päätyi merikarvialaista silakkaa tuona kesänä Venäjälle yli miljoona kiloa.

Hevoskuormia silakkaa sisämaahan

- Kalastajat veivät suolasilakkaa talvisin mm. Tampereen ja Hämeenlinnan markkinoille.
- Sisämaasta alkoi käydä kesäaikaan tuoreen silakan ostajia.

Rääkisilakat arvostettuja

- Rääkisilakoita arvostettiin rysäsilakoita enemmän. Yleinen käsitys oli, että rysillä silakat kalastettiin liian pienikokoisena ja kaiken lisäksi huomattavan osan saaliista kerrottiin olleen lohen- ja siian poikasia.
- Myös johdinaitaan ja rysän siipiin kerrottiin takertuneen suunnaton määrä pientä kalaa, jotka mätänivät ja löyhkäsivät kesän mittaan.

•

Rysäpyynti koettiin uhkana

- Ja myös: Paikallisyhteisöissä syntyi pelko, että rysäpyynnin kautta etuoikeutetuksi kalastajaryhmäksi nousisi vesialueita omistavat talolliset tai ne, joilla oli vahvat sosiaaliset siteet maanomistajiin.
- Merikarvian kirkkoherra G. A. Heman (virassa vv. 1892-1905), joka oli valtiopäivillä papiston edustajana, otti tiukan kannan rääkipyynnin puolesta ja ehdotti rysäpyynnin kieltämistä.

Kalastajien järjestäytyminen

Satakunnan Maanviljelysseura palkkasi vuonna 1908 kalatalousneuvojan.

Kalastajainseurojen perustaminen

- Kööriälän kalastajainseura 1911
- Pohjanrannan kalastajainseura 1912
- Sataman-Brändön kalastajainseura 1915

Maailmansodan elintarvikepula vauhditti silakan kysyntää

- Tuore- ja suolakalan maahantuonti väheni 1910-luvun alkupuolella
- Vuonna 1916 lihan hinta miltei kaksinkertaistui, saati sitten pimeillä markkinoilla.
- Ulkomailta tuotetun kalan ja kotimaisen lihan kallistuminen ja saatavuuden vaikeutuminen vauhditti kotimaisen kalan, etenkin suolasilakan kysynnän kasvua.

Rannikkokyliin suolaamoita

- Osuuskauppaliikkeiden suolaamot (SOK, Kөөrtilä talvella 1917). Seuraavan kesän aikana tuotanto yli 2600 tynnyriä (300 000 kg).
- Vuosina 1918- 1919 OTK perusti Kasalaan, Kөөrtilään ja Krookkaan suolaamon Parhaana vuonna OTK:n suolaamoihin suolattiin yli 600 000 kg silakkaa.
- Maailmansodan aikaan Merikarvialla oli myös Turun Kalakaupalla eli Oy SSS AB:llä kaksi isoa suolaamoa.
- Yksityiset perustivat lukuisia suolaamoita
➡ *Kalastajaperheiltä jäi aikaa varsinaiseen kalastukseen*

Maailmansodan seurauksena yhä useammat kalastivat

Maailmansodan seurauksena
ulkomaan kauppa tyrehtyi, sahat
ja satamat hiljenivät työttömyys ja
pula ruuasta ➡ uusia kalastajia

Veroluettelon mukaan kalastajien määrä
kohosi:

v. 1909	118 ruokakuntaa
v. 1914	162 ruokakuntaa
v. 1919	192 ruokakuntaa

Paljonko Merikarvialla oli enimmillään kalastajia?

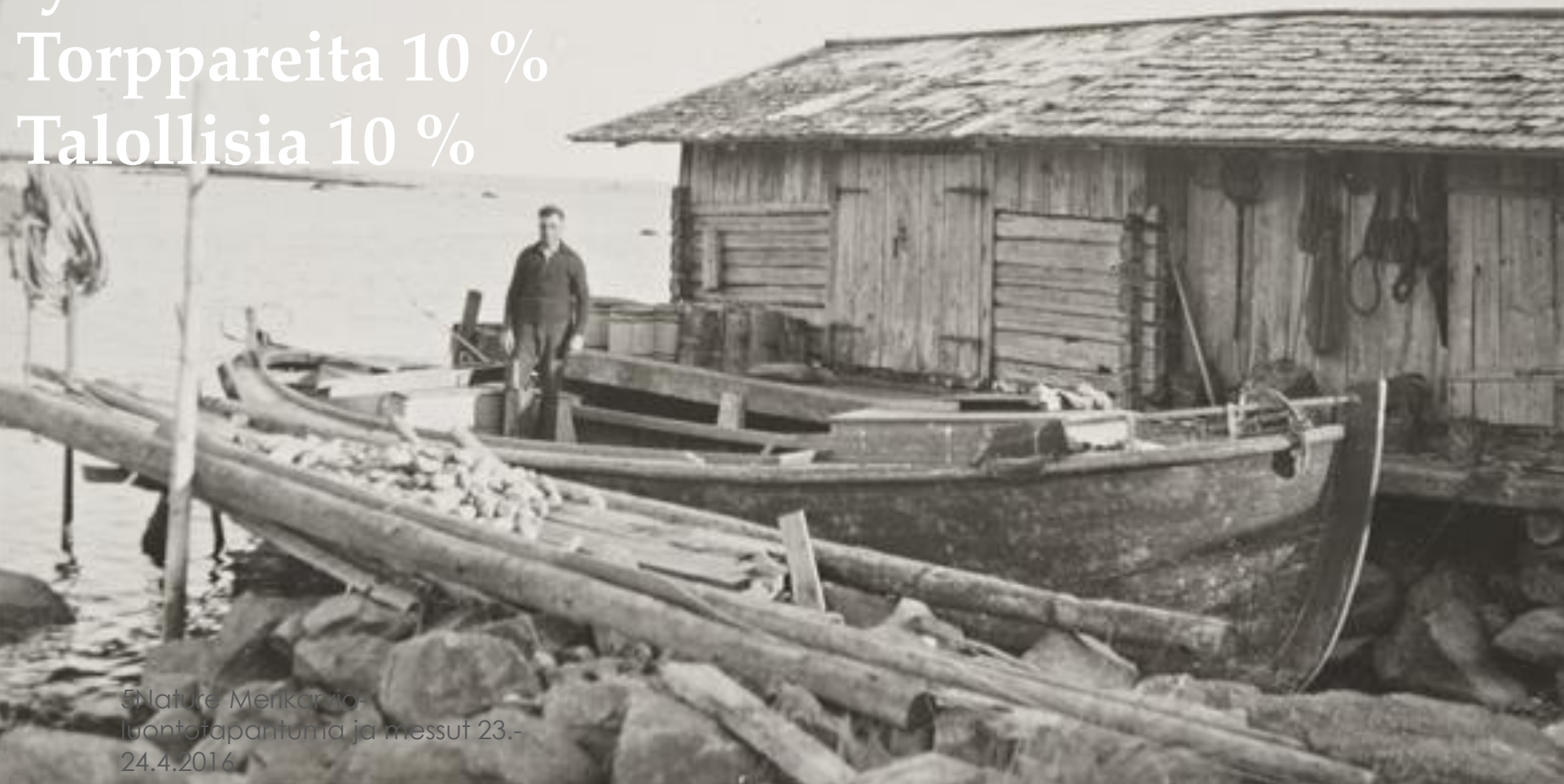
- Vuoden 1919 tienoilla oli 120 venekuntaa kussakin veneessä kaksi kalastajaa eli 240 kalastajaa
- Lisäksi oli noin 100 kalastajaa, joita verotettu palkkatuloista tai tulot katsottiin vähäisiksi ettei verotettu lainkaan
- Kalastajia on täytynyt olla parhaimmillaan reilusti yli 300

Keitä kalastajat olivat?

Mäkitupalaisia, itsellisiä, palstatilallisia,
työläisiä 80 %

Torppareita 10 %

Talollisia 10 %

Kalastajaruokakuntien tulot

Köörtilässä, Ylikylässä ja Alakylässä kalastaneiden ruokakuntien sijoittuminen eri väestöryhmiin ja 1000 markan verotettavan tulorajan saavuttaneiden %-osuudet eri väestöryhmissä vuonna 1919

Väestöryhmä/ Kalastuksen harjoittaminen	Kalasti			Ei kalastanut	
	N	Yli mk, %- osuus	1000 %-	N	Yli 1000 mk, %- osuus
Mäkitupalaiset	87	74		170	25
Työmiehet	17	73		51	16
Torpparit	17	94		30	63
Talolliset	18	100		126	87
Palstatilalliset ja itselliset	15	80		38	31
Muut	6	83		-	-
Yhteensä	158	80		415	34

Silakan kysyntä vähenee

- **Silakan hinta laskee pian maailmasodan jälkeen**
- **Monet kalakauppiaat lopettavat**
- **Monet suolaamot lopettavat toimintansa**
- **Kalastajilla toimeentulon kanssa ongelmia**

Markkinamatkoista helpotusta

- **Kalastajat pyrkivät suolaamaan 10-30 % saaliistaan**, perattuna tai perkaamattomana. Kalat myytiin syksyllä lähinnä Salon ja Porin markkinoilla. Kalastajat kuljettivat saaliinsa myyntipaikalle räähkipaatilla.
- **Salo erityisesti suuressa suosiossa.** Jos esimerkiksi Frans Laineen venekunta sai kesän mittaan keskimäärin 1000 nelikkoa verkkosilakkaa, niin omaa myyntiä varten suolattavien osuus oli lähes kolmannes (300 nelikkoa). Niistä kaksi kolmasosaa kulkeutui Salon markkinoille.

A black and white photograph showing two fishermen on a small boat. The fisherman on the right is wearing a cap and a sweater, looking down at a large pile of fishing nets. The fisherman on the left is wearing a jacket and dark pants, standing and looking towards the nets. The boat is filled with fishing equipment, including ropes and buoys. The text "Kiitos yleisölle!" is overlaid in yellow script across the middle of the image.

Kiitos yleisölle!

Merikarvia-seura ry